

A Tiszalöki Körzeti Könyvtár

„Kiváló üzem”, „Élüzem” — ezekhez hasonló rang a „Kiváló könyvtár” cím, amelyet *Szabolcs-Szatmár megyében* a Tiszalöki Körzeti Könyvtár nyert el. Egy kiváló vagy élüzemben minőségi munka, korszerű gyártmányok, magas fokú munkaszervezés és még számos átlagon felüli mutató alapján ítélük oda a címet. Egy könyvtárnál, természetesen mások a követelmények. De itt is a minőség a mérce.

Ipari község

Tiszalökön kedvező feltételek alakultak ki a színvonalas, a lakosság mind nagyobb rétegeit érintő könyvtári munkának. Az idén lesz húsz éve, hogy megnyitották a közművelődési könyvtárat. A jelenlegi épület elkészülése után pedig a *megye legkorszerűbb könyvtárát* találhatjuk meg Tiszalökön, ahol az évek során a lakosság foglalkoztatottsági viszonyai is sokat változtak. Nagyfokú átrétegződést eredményezett az iparosítás. A lakosságnak kevesebb, mint 20 százaléka él a mezőgazdaságból. A nagyközség jellemzője még, hogy csekély az ingázók száma.

Ilyen népeségi, gazdasági, társadalmi talajon kellett a korábban járási, jelenleg pedig körzeti könyvtárnak megtalálnia az utat az olvasók százaihoz. Az évek során szorgos munkával, a jó könyvtári, olvasótermi adottságokat tökéletesen kihasználva, az olvasók ezreivel ismertették meg a magyar és a világirodalom legjobb alkotásait. A könyvtári tájékoztató és propaganda munkában az egyik legfontosabb feladatuknak tartották és tartják a mai magyar irodalom népszerűsítését. Különös figyelmet fordítanak a szovjet és a népi demokratikus országok irodalmának megismertetésére is, amit az MSZBT olvasómozgalom során elért megyei első helyezésük is bizonyít. S a „Kell a jó könyv” pályázaton, melyet a Magyar—Szovjet Baráti Társaság hirdetett meg, százötven olvasójuk vett részt.

A plafon körül

A könyvtárnak mintegy 30 ezer kötete van, az olvasók száma meghaladta az 1600-at — a nagyközség lélekszáma 6 ezer —, az egy év alatt kiköcsönzött kötetek száma 66 ezer, a rendezvények száma 79. Az olvasók száma a lakosságéhoz viszonyítva elérte a 26 százalékot. Egy olvasó egy év alatt átlagosan 43 kötetet könyvet kölcsönöz. Ezek a mutatók évről évre *egyenletesen emelkednek*, s messze meghaladják a megyei és az országos szintet. Az egy lakosra jutó évi könyvbeszerzési keretük 10 forint 30 fillér, amely háromszorosa a megyei átlagnak.

A 25 évesnél idősebb olvasók között — számuk 382 — szép számmal találunk fizikai dolgozókat, 306 fizikai munkás olvassa rendszeresen a hazai és a világirodalom alkotásait és tájékozódik a 130 féle újság és folyóirat között. A fizikai dolgozók közül 105 a mezőgazdaságban tevékenykedik. A középiskolás olvasók száma 275, az általános iskolásoké pedig 622. Ez százalékban kifejezve: a gimnáziumi tanulók 81, az általános iskolások 92 százalékát foglalja magába. Ezek a számok azért fontosak, mert Tiszalökön jól felszerelt, főfoglalkozású könyvtárossal működő, *erős iskolai könyvtár* is van. A fiatalok mégis eljárnak a körzeti könyvtárba, mert ott nemcsak több könyv között válogathatnak, hanem különféle rendezvényeken is részt vesznek. Rendszeresen tart a könyvtár a KISZ korosztályú fiataloknak klubfoglalkozásokat. Jó a kapcsolat a községi társadalmi és tömegszervezetekkel. Valamennyi rendezvényüket a művelődési házzal és az iskolákkal közösen bonyolítják le. Nagy figyelmet szentelnek a szocialista brigádoknak, segítik ajánló bibliográfiával, vetélkedőkkel, olvasási ajánlójegyzék készítésével a kulturális vállalások megvalósítását.

Fejtörők, ajánlások

Irodalmi fejtörőket is tartanak a könyvtárban, főként az iskolás fiataloknak, a győztesek könyvjutalomban részesülnek. A könyvtár gyermekrésztlegében az alsó tagozatos tanulóknak mesedélutánokat, diafilmvetítést, irodalmi vetélkedőket rendeznek. A tavalyi gyermekkönyvhónap során bemutató foglalkozáson látták vendégül a gyerekeket. A legjobban szereplőket jutalomból elvitték Nyíregyházára a debreceni *Csokonai Színház* Hókirálynő című mesejáték-előadására. Gyakran kerül sor a könyvtárban irodalmi és osztályfőnöki órákra, amelyeken a hónap olvasói megtanulják a legelemibb könyvtári ismereteket is, hogy később jól használhassák a különféle lexikonokat, szótárakat, adattárakat, kézikönyveket...

Az 1962-ben felépült könyvtár homlokzati képe

De a könyvtár nemcsak a falakon belül igyekszik megkedveltetni az olvasást, a könyvet. Rendszeresen ismétlődnek a művelődési ház ifjúsági klubjában tartott klub-foglalkozásaik. A honismereti szakkör gyűjtőmunkáját szemléltető képekkel, könyvekkel, diafilmekkel segítik. A mezőgazdasági könyvhónap alkalmával fejtörőket rendeztek, a győzteseket szakkönyvekkel jutalmazták.

Kitartó munka eredménye, hogy az olvasók átlagéletkora megfiatalodott, a 14—26 év közöttiek száma 364-ről 574-re emelkedett. Így az olvasók 39,4 százaléka 14 éven aluliakból, 36,4 százaléka a KISZ korosztályúakból, míg a többi a 26 éven felüliekből áll.

A tiszalöki könyvtár elért addig, hogy a mennyiség helyett a minőség alakítása köti le a könyvtár dolgozóinak figyelmét. A jelenleginél több könyv már el sem fér az épületben. A további vásárlásoknál arra törekszenek, hogy olyan műveket szerezzenek be, amelyeknek első kiadásai már elavultak. Elsősorban áll ez a mezőgazdasági művekre. A könyvek beszerzésénél messzemenően figyelembe veszik az olvasói igényeket, a község, az üzemek termelési profilját. A törzsanyagon kívül kiemelten kezelik a marxizmus-leninizmus esti egyetem, az általános és középiskolák kötelező és ajánlott olvasmányszükségletét. *Több példányban szerzik be a kézikönyveket, lexikonokat.*

Versenyben két évig

Rendszeresek a könyvtár rendezésében az előadóművészek estjei, neves fővárosi művészek fellépésével is barátokat próbálnak szerezni az olvasásnak. Az őszi megyei könyvhetek során nagyszabású irodalmi esten látták vendégül a helyi művelődési házban *Sinkovits Imrét* és *Gombos Katit*. Az est szervezésében a Magyar Írók Szövetsége, a rádió és a tv is segített.

Nem feledkeznek meg a körzeti tennivalókról sem; Tiszalökön kívül még 16 községben 32 könyvtári egység módszertani irányítása tartozik a könyvtárhoz. 1971-ben két új könyvtárat nyitottak a körzetben, *Timáron* és *Tiszabercelen*. Elsősorban az elhelyezési viszonyokat igyekeznek javítani, hogy mind kevesebb helyen legyen a könyvtár az iskolafolyosón egy lelakatolt szekrényben. A helyi és a tiszalöki könyvtári vezetők fáradozása nem eredménytelen. Legutóbb *Rakamazon* újult meg a könyvtár, 9 ezerről 15 ezerre emelték a könyvtári támogatás évi összegét. *Szabolcs* községben is megfelelő helyiségről gondoskodnak a könyvtár számára. Bár a körzeti könyvtár fenntartása a Tiszalöki Járási Tanácstól a Tiszalöki Nagyközségi Tanácshoz került át, ez semmiféle zökkenőt, *viSSzaesést nem okozott* a könyvtár életében. Sőt, a

fejlődés továbbra is kimutatható. *Meg akarják védeni a kiváló címet.* Ehhez még további kitartó munkára van szükség.

A pályázati időszakban sok új olvasó került közelebb a könyvek világához. Mindehhez a könyvtár valamennyi munkatársának sok köze van, és várhatóan az lesz a következőkben is.

Páll Géza

a lapokban olvastuk

Információ és/vagy tájékoztatás?

Megjegyzések és javaslatok Kövendi Dénes gondolataihoz

A Tudományos és Műszaki Tájékoztatás terminológiai rovatának minden munkatársa őszinte örömmel fogadta, hogy — nem „összebeszélve”, de nyilván nem is véletlenül — éppen abban az időben, amikor terminológiai rovatunk első cikkeit nyomdába adtuk, a *Könyvtáros* is terminológiai célzatú cikket közölt Kövendi Dénes tollából. *(Az információ és a tájékoztatás. Terminológiánk kialakításához. 1972. szept.)* Kiváltképpen örömnkre szolgált, hogy ez a cikk olyan problémát tűzött tollhegyre, amely saját terveinkben is az elsők között szerepelt, terminológiánk sürgősen tisztázandó kérdései között.

Előjáróban meg kell jegyeznünk, hogy Kövendi Dénes megállapításainak túlnyomó többségével teljesen egyetértünk. A TMT szerkesztése során is — többkevesebb következetességgel — igyekeztünk hasznosítani magyar nyelvünk kifejezőkészségét és gazdagságát, *megkülönböztetve az információt, illetve a tájékoztatás szavak jelentését.*

Amikor az alábbiakban mégis vitába szállunk a hivatkozott cikk néhány tézisével, akkor ezt elsősorban azért tesszük, hogy egyértelmű és mindenkit kielégítő megoldást találjunk a tájékoztatás- és a könyvtárügy e talán leggyakrabban használt kifejezéseinek értelmezésére, illetve fogalmainak kifejezésére, azok minden lehetséges összefüggésében.

Célszerűnek látszik, ha gondolatmenetünket az „információ” és a „tájékoztatás” kifejezések Kövendi által adott értelmezésének azokkal a részeivel kezdjük, ahol maradéktalanul egyetértünk a szerzővel. Ezek a következők:

a) Egyetértünk azzal, hogy az „információ” kifejezés *elsődleges jelentése (legáltalában a mi szakterületünkön) a megfogalmazott, sőt többnyire rögzített ismeret, adat, hír, tehát az információ az az „objektum”, amit a tájékoztatás közvetít.*

b) Abban sincs vita közöttünk, hogy a „tájékoztatás” kifejezés *folyamatot, tevékenységet jelent, amelynek során (bő-*

vebb értelemben) *az ismereteket információkká alakítják* és a megfelelő formában közlik, sőt éppenséggel közreadják. E tevékenység szűkebb, dokumentációs, illetve könyvtári értelmezésében a tájékoztatási tevékenység során gyűjtik, feldolgozzák, rendszerezik, tárolják, keresik és szolgáltatják (közreadják) az információkat.

Vajon egyetérthetünk-e azonban a fentiek alapján Kövendi Dénesnek azzal a kétségtelenül vonzóan egyszerű javaslatával, hogy ezek után nevezzük információnak „azt, amit közlünk” és tájékoztatásnak azt a folyamatot, „amelynek során az információkat közöljük”, végül pedig tájékoztatási rendszernek azt a rendszert, amely e folyamat céljaira szolgál? Erre csak akkor válaszolhatunk, ha közelebbről megvizsgáljuk ezeket a folyamatokat, illetve rendszereket.

A nemzetközi és a magyar szakirodalom egyaránt sokszor foglalkozott már a szóban forgó folyamatokkal, illetve rendszerekkel. Úgy véljük, a vita többé-kevésbé nyugvópontra jutott, és elméletben is, gyakorlatban is a legtöbb érdekelte egyetért azzal a felfogással, amely szerint az információk közvetítésére szolgáló folyamatok kommunikációs folyamatok, és ezek az „adótól” (a mi esetünkben többnyire szerzőtől, még pontosabban e szerző ismereteinek megfogalmazásától) a „vevőig” (a mi esetünkben az információk felhasználójáig, gyakran az olvasóig, még pontosabban az információknak általuk történő felhasználásáig, hasznosításáig) terjednek. E folyamat pedig nyilvánvalóan kétoldalú, *nem csak tájékoztatásból, hanem tájékozódásból is áll.* Az informatika tárgyról lezajlott viták során többen emeltünk szót éppen az ellen a veszélyes leszűkítés ellen, amely egyfelől a könyvtári és a dokumentációs folyamatoknál „kezdi” a vizsgálatot, nem törődve az információ keletkezésével, különösképpen pedig az ellen, hogy e szemlélet elhanyagolja a folyamat igen lényeges másik oldalát, a felhasználást,